

Sygn. akt I UK 270/16

POSTANOWIENIE

Dnia 19 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania B. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o wydanie pisemnej interpretacji,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 19 kwietnia 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 listopada 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 10 listopada 2015 r. oddalił apelację wniesioną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ł. w P. z dnia 6 marca 2015 r., zmieniającego zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 12 września 2014 r. i nakazującego organowi rentowemu wydanie pisemnej interpretacji w sprawie wniosku z dnia 25 sierpnia 2014 r., w przedmiocie zakwalifikowania małżonka ubezpieczonej B. Z. jako zleceniobiorcy, a nie jako osoby współpracującej, w terminie 30 dni od daty uprawomocnienia się wyroku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 10 listopada 2015 r., zaskarżając ten w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego,

to jest art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej w związku z art. 83d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także naruszenie prawa procesowego, to jest art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Zdaniem skarżącego, Sąd Apelacyjny, wydając zaskarżony wyrok, pominął regulację obowiązującą od 1 stycznia 2013 r., a określoną w art. 83d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w której ustawodawca doprecyzował, kiedy Zakład może wydać pisemną interpretację. Zakład nie może zatem wypowiadać się w każdej kwestii dotyczącej w szerokim ujęciu ubezpieczeń społecznych, a jedynie zagadnień przedmiotowo określonych w art. 83d ustawy systemowej. Gdyby Zakład wydał pisemną interpretację, to z uwagi na konstrukcję wniosku musiałby wypowiedzieć się najpierw, czy małżonka przedsiębiorcy należy uznać za zleceniobiorcę, czy też za osobę współpracującą. Twierdzenie Sądu, iż stan faktyczny przedstawiony przez wnioskodawcę pozwala na wydanie interpretacji jest chybione. Nakazanie organowi wydania interpretacji z uwzględnieniem istniejących wątpliwości przedsiębiorcy co do tego, czy małżonek powinien posiadać status zleceniobiorcy, czy osoby współpracującej, prowadziłoby bowiem w istocie do wydania decyzji warunkowej - czego Zakład nie jest władny uczynić. Zachodzi więc potrzeba wykładni przez Sąd Najwyższy zaskarżonych przepisów, gdyż wskazana kwestia prawna nie jest jednostkowym przypadkiem, w związku z czym jej rozstrzygnięcie będzie miało istotny wpływ na rozpoznanie podobnych spraw w przyszłości, a także na doprecyzowanie obowiązujących w tym zakresie przepisów przez ustawodawcę. Nadto, decyzja interpretacyjna jest wiążąca dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wydanie jej w przedmiotowej sprawie będzie skutkowało pojawieniem się w obrocie wadliwej - wydanej z naruszeniem prawa i z pominięciem przepisów o właściwości decyzji, która może wywołać nieodwracalne skutki prawne. W przypadku wydania decyzji merytorycznej - w zależności od rozstrzygnięcia - wnioskodawca bądź opłaci składki na ubezpieczenia społeczne jako osoba współpracująca lub jako zleceniobiorca, które to podstawy w sposób odmienny regulują ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia

społeczne w zależności od sytuacji, z jaką mamy do czynienia (zlecenie czy współpraca). Jednocześnie decyzja może zostać uznana za wskazówkę co do właściwego postępowania dla innych przedsiębiorców.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu

zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. pośród wielu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; z dnia 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02, LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga z kolei od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto, konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą

do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Należy również podkreślić, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego nie spełnia wyżej opisanych kryteriów już choćby z tej przyczyny, że podnoszony w nim problem wielokrotnie był przedmiotem rozstrzygnięcia w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, którego część trafnie została powołana przez Sąd Apelacyjny. Należy w związku z tym podkreślić, że dodany od dnia 1 stycznia 2013 r. (na podstawie art. 7 ustawy z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce, Dz.U. z 2012 r., poz. 1342) do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych art. 83d nie ma charakteru nowości normatywnej i stanowi jedynie przeniesienie obowiązku wynikającego z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (art. 10 tej ustawy) do ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2014 r., II UK 412/13, LEX nr 1644522). Wzajemna relacja obu powołanych przepisów polega zaś na doprecyzowaniu przez ustawodawcę zwrotu użytego w art. 10 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej: „zakres i sposób zastosowania przepisów, z których wynika obowiązek świadczenia przez przedsiębiorcę daniny publicznej oraz składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne”. Chodzi więc o interpretację tych wszystkich przepisów, z których wynika obowiązek opłacania przez płatnika składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz P., Fundusz G. i Fundusz E. oraz ich

wysokość. W rezultacie co do zasady interpretacja przepisów prawa ubezpieczeń społecznych polega na prawnej kwalifikacji określonych zdarzeń wywołujących skutek w prawie ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2015 r., II UK 79/14, LEX nr 1665733). Dlatego też, w razie przedstawienia we wniosku przedsiębiorcy wątpliwości, między innymi, dotyczących tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym (jego rodzaju), organ rentowy ma obowiązek dokonania pisemnej interpretacji i wskazania tytułu adekwatnego do okoliczności faktycznych określonych we wniosku o interpretację.

Nawet pobieżna analiza pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, że Sąd drugiej instancji w pełni respektował taką właśnie wykładnię art. 10 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz art. 83d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał zatem, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. W związku z tym, opierając się na treści art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.